УДК 004.738.5:314(477)

Оксана Володимирівна ОРЛИК
кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій, Одеський національний економічний університет, Україна, e-mail: orox@ukr.net, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1235-7838

ЦИФРОВІ НАВИЧКИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ

Орлик, О. В. Цифрові навички населення України: сучасні тенденції та виклики. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2026. № 1-2 (96-97). С. 69–83.

Анотація. *У статті досліджено сучасні тенденції розвитку цифрових навичок дорослого населення України в умовах прискореної цифрової трансформації суспільства. Об'єктом дослідження є рівень та структура цифрових навичок населення України. Метою статті є аналіз сучасного стану розвитку цифрових навичок дорослого населення, оцінка їх диференціації за соціально-демографічними групами, формування узагальнених портретів людей з різними рівнями цифрових навичок та визначення ключових чинників цифрового розриву. У процесі дослідження використовувалися такі методи: аналітико-монографічний – при вивченні літературних джерел за темою дослідження; аналізу та синтезу – для узагальнення статистичних даних щодо тенденцій розвитку цифрових навичок дорослого населення країни; системного аналізу, абстрагування, логічних узагальнень – при визначенні характерних особливостей процесу, що досліджується; абстрактно-логічний – для формування висновків. У межах дослідження проаналізовано статистичні дані щодо сучасного розвитку цифрових навичок дорослого населення в розрізі різних параметрів. Дослідження показало, що в Україні спостерігається загальне зростання цифрової залученості населення та скорочення частки осіб без цифрових навичок, водночас зберігається значна частка громадян із низьким рівнем цифрової підготовки. Найвищі показники цифрових навичок характерні для молоді, осіб з вищою освітою, вищими доходами та працюючого населення, тоді як старші вікові групи, непрацюючі особи та соціально-економічно вразливі верстви населення демонструють нижчий рівень цифрових компетентностей. На основі проведеного дослідження сформовано узагальнені портрети людей з різними рівнями цифрових навичок та визначено ключові чинники, що зумовлюють ризики цифрового розриву. Зроблено висновок, що подальший розвиток цифрових навичок дорослого населення країни потребує системного підходу до політики цифрової освіти, спрямованої на зменшення цифрової нерівності та забезпечення рівних можливостей доступу до цифрових знань і технологій різних соціально-демографічних груп населення.*

Ключові слова: *цифрові навички; цифрова грамотність; цифрова трансформація; цифрові технології; цифровий розрив; доросле населення; вразливі групи*.

Oksana ORLYK
PhD in Economics, Associate Professor, Department of Economic Cybernetics and Information Technology, Odesa National Economics University, Ukraine, e-mail: orox@ukr.net, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1235-7838

DIGITAL SKILLS OF THE POPULATION OF UKRAINE: CURRENT TRENDS AND CHALLENGES

© Орлик О.В., 2026

Orlyk, O. (2026). Digital skills of the population of Ukraine: current trends and challenges [Tsyfrovi navychky naselennia Ukrainy: suchasni tendentsii ta vyklyky], *Socio-economic research bulletin; Vìsnik socìal'no-ekonomìčnih doslìdžen'* (ISSN 2313-4569), Odesa National Economic University, Odesa, No. 1-2 (96-97), pp. 69–83.

Abstract. *The article investigates current trends in digital skills development among Ukraine's adult population in the context of society's accelerated digital transformation. The object of the study is the level and structure of digital skills of the population of Ukraine. The purpose of the article is analysis the current state of digital skills development among the adult population, assessment their differentiation across socio-demographic groups, forming generalized portraits of people with different levels of digital skills, and determination key factors of the digital divide. The study employs the following methods: analytical and monographic methods to review relevant literature; analysis and synthesis to generalize statistical data on trends in the digital skills development among the adult population; systems analysis, abstraction, and logical generalization to identify the characteristic features of the studied process; and the abstract-logical method to formulate conclusions. The study analyzed statistical data on the current development of the adult population's digital skills in terms of various parameters. The findings indicate that Ukraine is experiencing overall growth in digital engagement and a decline in the proportion of individuals without digital skills; however, a significant share of citizens with a low level of digital competence persists. The highest levels of digital skills are observed among young people, individuals with higher education, higher incomes, and those who are employed, while older age groups, non-working individuals, and socio-economically vulnerable populations demonstrate lower levels of digital competence. Generalized portraits of people with different levels of digital skills are formed and key factors that determine the risks of the digital divide are identified based on the research conducted. The study concludes that further development of digital skills among the adult population requires a systematic approach to digital education policy aimed at reducing digital inequality and ensuring equal access to digital knowledge and technologies for various socio-demographic groups of the population.*

Keywords: *digital skills; digital literacy; digital transformation; digital technologies; digital divide; adult population; vulnerable groups.*

JEL classification: *I250; J240*

DOI: *https://doi.org/10.33987/vsed.1-2(96-97).2026.69-83*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Цифрова трансформація суспільства зумовлює зростання ролі людського капіталу в сталому розвитку країни. В умовах війни, післявоєнного відновлення та інтеграції України до європейського цифрового простору проблема формування й розвитку цифрових навичок населення країни набуває особливої актуальності. Цифрові компетентності є необхідною передумовою ефективного доступу громадян до публічних е-послуг, дистанційної освіти, цифрового підприємництва та сучасного ринку праці. Водночас в країні зберігаються суттєві диспропорції у рівні цифрових навичок між різними соціально-демографічними групами населення та регіонами. Обмежений доступ до цифрової інфраструктури, неоднаковий рівень освітніх можливостей, недостатній рівень цифрової грамотності окремих груп громадян та швидкі темпи технологічних змін ускладнюють адаптацію населення до цифрового середовища. Це створює ризики цифрового розриву та зниження економічної активності частини населення. У зв'язку з цим актуалізується наукова проблема комплексного аналізу сучасних тенденцій розвитку цифрових навичок населення країни.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Аналіз публікацій останніх років щодо розвитку цифрових навичок та компетентностей населення України свідчить про активну увагу науковців та державних установ до оцінювання рівня цифрової грамотності населення, виявлення тенденцій, проблем і перспектив цифрової трансформації суспільства. Вивченню питань щодо цифрових навичок та компетентностей населення присвячено праці багатьох науковців, серед яких: А. С. Магдіч, О. А. Задоя [1], Т. Щербан, В. Гоблик, Т. Черничко, В. Пігош та І. Козик [2], О. О. Хандій [3], А. Каркач, Т. Семигіна [4], Л. О. Лігоненко, Л. Л. Антонюк, Д. О. Ільницький, О. І. Циркун [5] та ін. Проте, питання розвитку цифрових навичок і компетентностей населення України потребують подальших досліджень з урахуванням нових тенденцій розвитку цього процесу в країні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність питань розвитку цифрових навичок населення України обумовлена прискореною цифровою трансформацією економіки, державних послуг та соціальної сфери, що створює нові вимоги до рівня цифрової компетентності різних груп населення. Незважаючи на наукові доробки з даної тематики, проблема формування рівномірного та сталого розвитку цифрових навичок серед усіх категорій громадян, зокрема вразливих груп, залишається недостатньо дослідженою. У зв'язку з цим, вважаємо за доцільне провести аналіз сучасного стану розвитку цифрових навичок дорослого населення України, визначити основні тенденції та фактори, що впливають на ефективність цифрової трансформації на рівні населення.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасного стану та основних тенденцій розвитку цифрових навичок дорослого населення України, оцінка рівня цифрової грамотності окремих соціально-демографічних груп, формування на цій основі узагальнених портретів людей з різними рівнями цифрових навичок, а також ідентифікація чинників, що зумовлюють ризики цифрового розриву та обмежують повноцінну участь громадян у сучасному інформаційному суспільстві.

Відповідно до визначеної мети, необхідно вирішити такі завдання: систематизувати статистичні дані за 2019–2025 рр.; проаналізувати диференціацію рівня цифрових навичок за соціально-демографічними характеристиками населення; сформувати узагальнені портрети осіб із різними рівнями цифрових навичок (Above basic skills, Basic skills, Low skills, No skills); визначити найбільш уразливі до цифрового розриву групи населення та чинники їх обмеженої участі в цифровому суспільстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах швидкої цифровізації суспільства та зростаючої потреби в освоєнні сучасних технологій для розвитку та відновлення економіки України, розвиток цифрових навичок населення країни є актуальним завданням та необхідною умовою для активної участі громадян країни в цифровій економіці та забезпечення доступу до новітніх можливостей.

Аналіз динаміки загального рівня цифрових навичок дорослого населення країни віком 18–70 років за 2019–2025 рр. свідчить про наявність суттєвих структурних змін, що відображають як розвиток цифрової трансформації суспільства, так і збереження окремих проблемних аспектів (рис. 1).

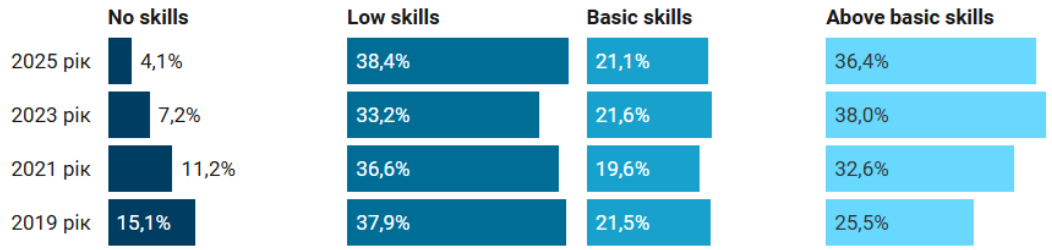

Рис. 1. Динаміка загального рівня цифрових навичок дорослого населення України за 2019–2025 рр.
Джерело: розроблено автором на основі [6–9]

Упродовж досліджуваного періоду спостерігається виражена тенденція до збільшення частки населення, яке володіє цифровими навичками. Так, згідно з дослідженням 2025 р., 95,9% дорослого населення мають цифрові навички, в той час, як у 2019 р. їх частка становила 84,9% (+11,0%). У цей період спостерігається також стійка тенденція до зменшення частки населення, яке не володіє цифровими навичками (No skills). Якщо у 2019 р. таких осіб було 15,1%, то у 2025 р. їхня частка скоротилася до 4,1% (-11,0%). Це свідчить про поступове подолання цифрового розриву та розширення доступу дорослого населення до базових цифрових технологій, що може бути пов'язано з розвитком електронних державних сервісів, поширенням мобільного інтернету та зростанням потреби у цифрових навичках у повсякденному житті.

Водночас частка населення з низьким рівнем цифрових навичок (Low skills) у цілому залишається значною і характеризується коливаннями. Так, після зменшення з 37,9% у 2019 р. до 33,2% у 2023 р. (-4,7%), у 2025 р. цей показник зріс до 38,4% (+5,2%). Така динаміка свідчить про нерівномірність процесів цифрового навчання та про те, що частина населення обмежується використанням елементарних цифрових інструментів без переходу до більш складних форм цифрової діяльності.

Частка населення країни, яке володіє навичками на базовому рівні (Basic skills) та вище базового рівня (Above basic skills), підвищилася з 47,0% у 2019 р. до 57,5% у 2025 р. (+10,5%), із піковим значенням 59,6% у 2023 р. Загалом, частка осіб із базовими цифровими навичками, протягом усього періоду залишається відносно стабільною – у межах 19,6–21,6%. Це вказує на недостатню швидкість переходу користувачів від базових до більш просунутих цифрових навичок. Натомість частка населення з рівнем цифрових навичок вище базового рівня (просунуті цифрові навички), демонструє загальну тенденцію до зростання: з 25,5% у 2019 р. до 36,4% у 2025 р. (+10,9%), із максимальним значенням 38,0% у 2023 р. Така динаміка свідчить про поступове формування прошарку осіб із високим рівнем цифрових навичок, здатних ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності та повсякденному житті.

Відзначимо, що найбільш розвиненими у дорослого населення (за рівнем «Basic skills» та «Above basic skills») залишаються інформаційні (96,5% у 2025 р.; +15,2%, порівняно з 2019 р.) та комунікаційні (97,4%; +16,5%) навички, а також навички вирішення життєвих проблем (92,5%; +12,6%) [6; 9].

Проаналізуємо загальний рівень цифрових навичок дорослого населення віком 18–70 років в розрізі різних параметрів (віку, рівня освіти, типу зайнятості, статі, рівня доходів) (табл. 1–5).

Таблиця 1

Динаміка загального рівня цифрових навичок дорослого населення України у розрізі віку за 2019–2025 рр.

Рівні цифрових навичок	No skills	Low skills	Basic skills	Above basic skills
2025 рік				
18-29 років	0%	18,8%	20,1%	61,1%
30-39 років	0,8%	29,2%	23,1%	46,9%
40-49 років	1,9%	36,6%	25,9%	35,6%
50-59 років	5,4%	50,8%	20,5%	23,3%
60-70 років	13,9%	60,8%	14,7%	10,6%
2023 рік				
18-29 років	2,1%	13,3%	19,2%	65,4%
30-39 років	3,1%	24,0%	28,8%	44,1%
40-49 років	5,8%	32,6%	21,9%	39,7%
50-59 років	8,9%	42,5%	22,5%	26,1%
60-70 років	17,4%	56,7%	13,9%	12,0%
2021 рік				
18-29 років	0,9%	21,1%	18,7%	59,3%
30-39 років	2,8%	31,7%	23,8%	41,7%
40-49 років	6,8%	38,0%	21,8%	33,4%
50-59 років	14,6%	46,1%	21,3%	18,0%
60-70 років	33,2%	47,4%	11,6%	7,8%
2019 рік				
18-29 років	1,1%	28,1%	27,0%	43,8%
30-39 років	3,8%	37,2%	25,1%	33,9%
40-49 років	9,7%	40,7%	24,2%	25,3%
50-59 років	19,2%	45,6%	19,2%	16,0%
60-70 років	46,7%	38,2%	10,3%	4,7%
Зміна значення 2025/2019, +/-				
18-29 років	-1,1%	-9,3%	-6,9%	+17,3%
30-39 років	-3,0%	-8,0%	-2,0%	+13,0%
40-49 років	-7,8%	-4,1%	+1,7%	+10,3%
50-59 років	-13,8%	+5,2%	+1,3%	+7,3%
60-70 років	-32,8%	+22,6%	+4,4%	+5,9%

Джерело: розроблено автором на основі [6–9]

Аналіз даних табл. 1 свідчить про чітко виражену вікову диференціацію рівня цифрових навичок дорослого населення України у 2019–2025 рр., що вказує на нерівномірність залучення різних вікових груп до процесів цифровізації.

Найвищий рівень цифрових навичок стабільно характерний для молодшої вікової групи 18–29 років (у межах 43,8–65,4%). Якщо у 2019 р. частка осіб із навичками вище базового рівня у цій віковій групі становила 43,8%, то вже у 2025 р. вона зросла до 61,1% (+17,3%), із максимальним значенням 65,4% у 2023 р. Частка осіб із базовими цифровими навичками скоротилася з 27,0% у 2019 р. до 20,1% у 2025 р. (-6,9%), а частка осіб із навичками нижче базового рівня – з 28,1% до 18,8% (-9,3%). При цьому, у 2025 р. у цій віковій категорії фактично відсутні особи без цифрових навичок, що свідчить про високий рівень цифрової інтегрованості молоді та її здатність адаптуватися до цифрового середовища.

У віковій групі 30–39 років також простежується позитивна динаміка зростання частки осіб із навичками вище базового рівня – з 33,9% у 2019 р. до 46,9% у 2025 рр. (+13,0%), та скорочення частки осіб без цифрових навичок до 0,8% (-3,0%), що свідчить про поступове зміцнення цифрових компетентностей серед економічно активного населення. Частка осіб із базовими цифровими навичками скоротилася з 25,1% у 2019 р. до 23,1% у 2025 р. (-2,0%). Водночас зменшується й частка осіб із низьким рівнем цифрових навичок, хоча вона й надалі залишається суттєвою та становить майже третину цієї категорії – 29,2% у 2025 р. (-8,0%), що вказує на нерівномірність поглиблення цифрових компетентностей.

Для вікової групи 40–49 років характерне поступове, але повільніше зростання цифрових навичок. Частка осіб із рівнем навичок вище базового збільшилася з 25,3% у 2019 р. до 35,6% у 2025 р. (+10,3%), однак значна частина населення цієї вікової категорії все ще зосереджена у сегменті низьких цифрових навичок (36,6% у 2025 р.; -4,1%, порівняно з 2019 р.). Це може бути пов'язано з обмеженими можливостями неформального цифрового навчання та нижчою мотивацією до опанування нових цифрових технологій порівняно з молодшими віковими групами. Частка осіб із базовими цифровими навичками коливалася у межах 21,8%–25,9%. Водночас частка населення без цифрових навичок суттєво скоротилася – з 9,7% у 2019 р. до 1,9% у 2025 р. (-7,8%), що свідчить про поширення базової цифрової грамотності серед цієї вікової категорії.

У старших вікових групах спостерігається найбільший цифровий розрив. У 2025 р. майже половина представників вікової групи 50–59 років була зосереджена у сегменті низьких цифрових навичок – 50,8% (+5,2%, порівняно з 2019 р.), що вказує на збереження вікової цифрової нерівності. Проте, спостерігається певне покращення ситуації: частка осіб з рівнем вище базового зросла до 23,3% (+7,3%), а без цифрових навичок скоротилася до 5,4% (-13,8%). Частка осіб із базовими цифровими навичками залишається стабільною – у межах 19,2%–22,5%.

Найбільш проблемною з точки зору цифрової інклюзії залишається старша вікова група 60–70 років. Хоча у досліджуваний період частка осіб без цифрових навичок у цій віковій категорії суттєво скоротилася з 46,7% у 2019 р. до 13,9% у 2025 р. (-32,8%), проте домінуючими залишаються низькі цифрові навички – 60,8% у 2025 р. (+22,6%), що свідчить про збереження глибокого вікового цифрового розриву. У 2025 р. частка осіб із навичками вище базового рівня становила лише 10,6% (+5,9%), а з базовими навичками – 14,7% (+4,4%).

Таблиця 2

Динаміка загального рівня цифрових навичок дорослого населення України у розрізі освіти за 2019–2025 рр.

Рівні цифрових навичок	No skills	Low skills	Basic skills	Above basic skills
2025 рік				
Неповна / повна середня	10,7%	50,9%	15,9%	22,5%
Середня спеціальна	5,0%	55,3%	21,2%	18,5%
Незакінчена вища / вища / науковий ступінь	1,3%	21,9%	22,7%	54,1%
2023 рік				
Неповна / повна середня	13,3%	46,3%	16,3%	24,1%
Середня спеціальна	9,4%	46,2%	22,1%	22,3%
Незакінчена вища / вища / науковий ступінь	3,6%	18,9%	23,0%	54,5%

Продовження табл. 2

2021 рік				
Неповна / повна середня	29,0%	39,4%	16,7%	14,9%
Середня спеціальна	14,1%	47,2%	19,4%	19,3%
Незакінчена вища / вища / науковий ступінь	3,0%	26,7%	20,8%	49,5%
2019 рік				
Неповна / повна середня	27,9%	45,2%	14,6%	12,2%
Середня спеціальна	20,7%	47,3%	19,2%	12,7%
Незакінчена вища / вища / науковий ступінь	5,2%	27,0%	26,3%	41,5%
Зміна значення 2025/2019, +/-				
Неповна / повна середня	-17,2%	+5,7%	+1,3%	+10,3%
Середня спеціальна	-15,7%	+8,0%	+2,0%	+5,8%
Незакінчена вища / вища / науковий ступінь	-3,9%	-5,1%	-3,6%	+12,6%

Джерело: розроблено автором на основі [6–9]

Аналіз даних табл. 2 свідчить про чітко виражену залежність рівня цифрових навичок дорослого населення України у 2019–2025 рр. від рівня освіти, що підтверджує визначальну роль освіти у формуванні цифрових компетентностей.

Протягом досліджуваного періоду серед осіб із неповною або повною середньою освітою спостерігається поступове, хоча й нерівномірне, покращення рівня цифрових навичок. Частка населення без цифрових навичок у цій групі скоротилася з 27,9% у 2019 р. до 10,7% у 2025 р. (-17,2%), водночас зросла частка осіб із навичками вище базового рівня з 12,2% до 22,5% (+10,3%). Частка осіб із базовими цифровими навичками залишається стабільною – у межах 14,6–16,7%. Разом із тим у 2025 р. понад половину респондентів цієї освітньої групи становили особи з низьким рівнем цифрових навичок (50,9%; +5,7%, порівняно з 2019 р.), що вказує на обмежений перехід значної частини цієї групи від користування елементарними цифровими технологіями до їх більш складних форм використання.

Для осіб із середньою спеціальною освітою характерним є домінування низького рівня цифрових навичок упродовж усього періоду дослідження (46,2–55,3%). У 2019 р. частка таких осіб становила 47,3%, а у 2025 р. зросла до 55,3% (+8,0%). Водночас частка населення без цифрових навичок суттєво скоротилася – з 20,7% у 2019 р. до 5,0% у 2025 р. (-15,7%), що свідчить про поширення базової цифрової грамотності серед цієї освітньої групи. Частка осіб із базовими цифровими навичками є стабільною (19,2–22,1%). Однак частка осіб із навичками вище базового рівня залишається відносно невисокою – у межах 12,7–22,3%, що може бути наслідком обмеженої інтеграції поглиблених цифрових компетентностей у програми професійної освіти.

Найвищі показники цифрових навичок стабільно демонструють особи з незакінченою вищою, вищою освітою або науковим ступенем. У цій групі частка осіб із навичками вище базового рівня зросла з 41,5% у 2019 р. до 54,1% у 2025 р. (+12,6%), тоді як частка осіб з базовими цифровими навичками скоротилася з 26,3% до 22,7% (-3,6%), а без цифрових навичок – з 5,2% до 1,3% (-3,9%). При цьому, частка осіб із низьким рівнем цифрових навичок зменшилася з 27,0% до 21,9% (-5,1%). Це свідчить про стійке посилення цифрової грамотності цієї

освітньої групи та її готовність до використання складних цифрових інструментів у професійній діяльності.

Аналіз даних табл. 3 свідчить про істотні відмінності рівня цифрових навичок дорослого населення країни у 2019–2025 рр. залежно від типу зайнятості, що підтверджує визначальний вплив участі у ринку праці на формування та розвиток цифрових компетентностей.

Таблиця 3

Динаміка загального рівня цифрових навичок дорослого населення України у розрізі типу зайнятості за 2019–2025 рр.

Рівні цифрових навичок	No skills	Low skills	Basic skills	Above basic skills
2025 рік				
Працююче населення	1,2%	32,4%	23,8%	42,6%
Студентська молодь	0%	10,2%	16,1%	73,7%
Тимчасово непрацююче населення	3,0%	49,2%	23,9%	23,9%
Пенсіонери / безробітні за станом здоров'я	18,7%	66,9%	9,8%	4,6%
2023 рік				
Працююче населення	4,5%	27,1%	24,5%	43,9%
Студентська молодь	3,2%	5,4%	10,8%	80,6%
Тимчасово непрацююче населення	8,7%	38,6%	23,9%	28,8%
Пенсіонери / безробітні за станом здоров'я	19,1%	63,7%	10,9%	6,3%
2021 рік				
Працююче населення	3,7%	32,1%	23,1%	41,1%
Непрацююче населення	23,6%	43,8%	14,1%	18,5%
2019 рік				
Працююче населення	6,9%	36,4%	24,5%	32,3%
Непрацююче населення	31,3%	41,0%	15,9%	11,9%
Зміна значення 2025/2023, +/-				
Працююче населення	-3,3%	+5,3%	-0,7%	-1,3%
Студентська молодь	-3,2%	+4,8%	+5,3%	-6,9%
Тимчасово непрацююче населення	-5,7%	+10,6%	0,0%	-4,9%
Пенсіонери / безробітні за станом здоров'я	-0,4%	+3,2%	-1,1%	-1,7%
Зміна значення 2025/2019, +/-				
Працююче населення	-5,7%	-4,0%	-0,7%	+10,3%

Джерело: розроблено автором на основі [6–9]

Серед працюючого населення упродовж усього періоду спостерігається зростання рівня цифрових навичок. Частка осіб із навичками вище базового рівня зросла з 32,3% у 2019 р. до 42,6% у 2025 р. (+10,3%), тоді як частка осіб без цифрових навичок скоротилася з 6,9% до 1,2% (-5,7%). Частка осіб із базовими цифровими навичками залишається стабільною (23,1–24,5%). Водночас частка працюючих із низьким рівнем цифрових навичок залишається відносно значною (32,4% у 2025 р.; -4,0%, порівняно з 2019 р.), що свідчить про потребу у безперервному професійному навчанні та підвищенні кваліфікації в умовах цифровізації економіки.

Непрацююче населення характеризується нижчим рівнем цифрових навичок порівняно з працюючими. У 2019 р. частка осіб без цифрових навичок у цій групі становила 31,3%, а у 2021 р. – 23,6 % (-7,7%), що вказує на поступове зменшення цифрового відставання. Разом з тим у 2021 р. лише 18,5% непрацюючого населення мали навички вище базового рівня, тоді як у 2019 р. цей показник становив 11,9% (+6,6%), що свідчить про повільні темпи зростання цифрової грамотності цієї групи.

Деталізація непрацюючого населення за окремими підгрупами у 2023–2025 рр. дозволяє виявити суттєву внутрішню диференціацію. Найвищий рівень цифрових навичок демонструє студентська молодь: у 2023 р. частка осіб із навичками вище базового рівня становила 80,6%, а у 2025 р. – 73,7% (-6,9%). Частка студентської молоді з базовими цифровими навичками зросла з 10,8% у 2023 р. до 16,1% у 2025 р. (+5,3%). Водночас у 2025 р. студентів без цифрових навичок не було виявлено (-3,2%). Низькі показники цифрової неграмотності та домінування високого рівня навичок у цій групі зумовлені інтеграцією цифрових технологій у освітній процес і повсякденну діяльність студентів.

Тимчасово непрацююче населення здебільшого характеризується середнім рівнем цифрових навичок. У 2025 р. майже половина цієї групи мала низький рівень цифрових навичок – 49,2%, тоді як частки осіб із базовими та вище базового рівня навичками були однаковими – по 23,9%. Порівняно з 2023 р. відбулося зростання частки осіб із низькими навичками (+10,6%) та скорочення частки осіб із навичками вище базового рівня (-4,9%). При цьому, у 2025 р. 3,0% представників цієї категорії не володіли цифровими навичками (-5,7%).

Найбільш уразливою з точки зору цифрової залученості залишається група пенсіонерів та безробітних за станом здоров'я. У 2025 р. 18,7% представників цієї групи не володіли цифровими навичками (-0,4%, порівняно з 2023 р.), 66,9% мали низький рівень цифрових компетентностей (+3,2%), а 9,8% володіли базовими навичками (-1,1%). При цьому, частка осіб із навичками вище базового рівня залишається мінімальною – 4,6% (-1,7%), що вказує на глибокий цифровий розрив та обмежені можливості використання цифрових сервісів цією категорією населення.

Аналіз даних табл. 4 свідчить про наявність помірних гендерних відмінностей у рівні цифрових навичок дорослого населення країни у 2023–2025 рр., які водночас не мають різко вираженого характеру.

Таблиця 4

Динаміка загального рівня цифрових навичок дорослого населення України у розрізі статі за 2023–2025 рр.

Рівні цифрових навичок	No skills	Low skills	Basic skills	Above basic skills
2025 рік				
Жіноча	3,1%	37,0%	23,6%	36,3%
Чоловіча	5,2%	40,0%	18,3%	36,5%
2023 рік				
Жіноча	6,2%	33,6%	21,6%	38,6%
Чоловіча	8,3%	32,6%	21,8%	37,3%
Зміна значення 2025/2023, +/-				
Жіноча	-3,1%	+3,4%	+2,0%	-2,3%
Чоловіча	-3,1%	+7,4%	-3,5%	-0,8%

Джерело: розроблено автором на основі [8–9]

У 2023 р. жінки демонстрували дещо вищий рівень цифрових навичок порівняно з чоловіками. Частка осіб без цифрових навичок серед чоловіків була вищою, ніж у жінок. Частки жінок та чоловіків з низьким рівнем цифрових навичок та базовим рівнем були майже однакові. У 2025 р. гендерні відмінності дещо нівелюються. Частка осіб із навичками вище базового рівня є майже однаковою серед жінок і чоловіків – 36,3% (-2,3%) та 36,5% (-0,8%) відповідно. Разом з тим, серед чоловіків зберігається вища частка осіб без цифрових навичок – 5,2% (-3,1%) проти 3,1% у жінок (-3,1%), а також трохи більша частка осіб із низьким рівнем цифрових навичок – 40,0% (+7,4%) проти 37,0% (+3,4%). Частка жінок з базовими цифровими навичками більша, ніж у чоловіків – 23,6% (+2,0%) та 18,3% (-3,5%) відповідно. Тобто, у 2023–2025 рр. спостерігається зниження частки чоловіків з базовими цифровими навичками та навичками вище базового рівня.

Аналіз даних табл. 5 засвідчує наявність чіткої залежності рівня цифрових навичок дорослого населення країни від рівня доходів у 2023–2025 рр., що підтверджує соціально-економічну зумовленість цифрової нерівності.

Таблиця 5

Динаміка загального рівня цифрових навичок дорослого населення України у розрізі рівня доходів за 2023–2025 рр.

Рівні цифрових навичок	No skills	Low skills	Basic skills	Above basic skills
2025 рік				
Нижче середнього	10,1%	55,1%	17,6%	17,2%
Середній	2,1%	35,6%	22,5%	39,8%
Вище середнього	0,3%	21,5%	22,7%	55,5%
2023 рік				
Нижче середнього	13,4%	46,6%	16,7%	23,3%
Середній	4,1%	29,9%	23,0%	43,0%
Вище середнього	3,3%	14,7%	28,2%	53,8%
Зміна значення 2025/2023, +/-				
Нижче середнього	-3,3%	+8,5%	+0,9%	-6,1%
Середній	-2,0%	+5,7%	-0,5%	-3,2%
Вище середнього	-3,0%	+6,8%	-5,5%	+1,7%

Джерело: розроблено автором на основі [8–9]

У групі населення з доходами нижче середнього у 2025 р. спостерігалося домінування частки населення з низькими цифровими навичками – 55,1% (+8,5%, порівняно з 2023 р.), що може свідчити про обмежений доступ до якісних цифрових ресурсів і навчальних можливостей даної групи населення. Попри скорочення частки осіб без цифрових навичок з 13,4% у 2023 р. до 10,1% у 2025 р. (-3,3%), у цій групі частка осіб із навичками вище базового рівня є порівняно невисокою – 17,2% (-6,1%), як і частка осіб з базовими цифровими навичками – 17,6% (+0,9%).

Серед населення із середнім рівнем доходів ситуація є більш збалансованою. Порівняно з 2023 р. у цій групі зафіксовано зменшення частки осіб із навичками вище базового рівня до 39,8% (-3,2%) та зростання частки осіб із низькими цифровими навичками до 35,6% (+5,7%), що може вказувати на уповільнення темпів поглиблення цифрових компетентностей. Частка осіб без цифрових навичок є незначною – 2,1% (-2,0%), тоді як частка осіб із базовими цифровими навичками залишається відносно стабільною – у межах 22,5–23,0%.

Найвищий рівень цифрових навичок характерний для населення з доходами вище середнього. У 2025 р. понад половини цієї групи становили особи з навичками вище базового рівня (55,5%; +1,7%, порівняно з 2023 р.), що свідчить про концентрацію цифрового людського капіталу серед економічно більш забезпечених верств населення. При цьому, частка осіб без цифрових навичок у цій групі є практично мінімальною – 0,3% (-3,0%). Порівняно з 2023 р. спостерігається також зростання частки осіб із низькими цифровими навичками (+6,8%) та зниження частки осіб з базовими цифровими навичками (-5,5%).

Отже, дані табл. 1–5 свідчать про те, що існують відмінності у цифрових навичках дорослого населення. Рівень цифрової грамотності не є однаковим для різних вікових груп. Цифрові навички жінок і чоловіків не мають особливих відмінностей. Студентська молодь демонструє найвищі показники з-поміж усіх груп та найкраще володіє просунутими цифровими навичками. Люди похилого віку та особи з інвалідністю, а також ті, хто має нижчу освіту, низький дохід, зазвичай характеризуються нижчим рівнем цифрових навичок. Ці групи є особливо вразливими в умовах цифрової трансформації, оскільки їхня цифрова участь у процесі отримання електронних послуг ускладнюється через недостатню обізнаність щодо цифрових технологій, обмежений доступ до переваг сучасних технологій та/або низький рівень цифрової грамотності та цифрових навичок [10]. У результаті такі особи частіше стикаються з труднощами при користуванні онлайн-сервісами, електронними послугами та цифровими платформами, що знижує їхню здатність скористатися перевагами цифрової трансформації та повноцінно інтегруватися в сучасне інформаційне суспільство.

На основі проаналізованих даних можна сформувати узагальнені портрети людей з різними рівнями цифрових навичок в Україні на початок 2026 р.

Так, цифровими навичками вище базового рівня (Above basic skills) володіли: люди молодшого віку – 18–29 років (61,1%), а також молоді люди віком 30–39 років (46,9%), з незакінченою вищою або вищою освітою, науковим ступенем (54,1%), студенти (73,7%) та ті, хто працює (42,6%), як чоловіки (36,5%), так і жінки (36,3%), з рівнем доходу вище середнього (55,5%) та середнім (39,8%).

Портрет людей, які володіють базовими цифровими навичками (Basic skills): люди віком 40–49 років (25,9%) та молоді люди віком 30–39 років (23,1%), з незакінченою вищою або вищою освітою, науковим ступенем (22,7%) чи середньою спеціальною освітою (21,2%), жінки (23,6%) та чоловіки (18,3%), які працюють (23,8%) або тимчасово не працюють (тимчасово безробітні, декретна відпустка) (23,9%), та мають дохід вище середнього (22,7%) та середній (22,5%).

Портрет людей, які володіють цифровими навичками на рівні нижче базового (Low skills): люди похилого віку – 60–70 років (60,8%) та середнього віку – 50–59 років (50,8%), з середньою спеціальною освітою (55,3%) чи неповною або повною середньою освітою (50,9%), пенсіонери та безробітні за станом здоров'я (66,9%), та ті, хто тимчасово не працює (49,2%), як чоловіки (40,0%), так і жінки (37,0%), з доходом – нижче середнього (55,1%) та середнім (35,6%).

Портрет людей, які не мають навичок користування цифровими технологіями (No skills): люди похилого віку – 60–70 років (13,9%), з неповною або повною середньою освітою (10,7%), пенсіонери та безробітні за станом здоров'я (18,7%), чоловіки (5,2%) та жінки (3,1%), які мають дохід – нижче середнього (10,1%).

Зменшення за період 2019–2025 рр. частки дорослого населення без цифрових навичок та збільшення частки із цифровими навичками вказує на

позитивні тенденції розвитку цифрової грамотності в країні. Проте, аналіз також показав наявність важливої проблеми – збільшується цифровий розрив у плані використання сучасних цифрових технологій та інтернету між людьми похилого віку та людьми молодого й середнього віку, який може поглибитися у майбутньому, якщо його не усувати. Цю проблему потрібно вирішувати, підвищуючи рівень цифрової грамотності літніх людей. Освіта дорослих протягом життя надає можливість різноманітним групам населення адаптуватися до мінливих умов життя: вдосконалювати цифрові навички, когнітивні здібності, професійні знання [11, с. 368]. Ефективність у формуванні цифрових навичок також демонструють освітні заходи, що проводяться в Університетах третього віку, установах соціальних служб та організаціях соціальної сфери у межах реалізації соціальних проєктів із цифрового навчання [12, с. 73].

На основі проведеного дослідження можна визначити ключові чинники, що створюють ризики цифрового розриву між різними групами населення:

– Віковий фактор – дослідження показало, що нижчий рівень цифрових навичок спостерігається серед осіб старших вікових груп, що зумовлено їх обмеженим досвідом використання цифрових технологій та нижчою мотивацією до їх опанування, порівняно з молодшими віковими групами.

– Освітній рівень – недостатня цифрова підготовка осіб із середньою та середньою спеціальною освітою обмежує їх здатність до використання складних цифрових сервісів і технологій.

– Тип зайнятості – через відсутність професійних стимулів до цифрового розвитку нижчий рівень цифрових навичок спостерігається серед непрацюючого населення, особливо пенсіонерів та осіб, які не працюють за станом здоров'я.

– Рівень доходів – фінансові обмеження також знижують доступ до якісних цифрових пристроїв, програмного забезпечення та платних освітніх ресурсів.

– Мотиваційні та психологічні бар'єри – страх перед новими технологіями у частини населення, зокрема старшого віку, низька впевненість у власних цифрових можливостях та відсутність усвідомлення практичної цінності цифрових навичок.

– Обмежений доступ до цифрової освіти – недостатня кількість адаптованих програм навчання для соціально вразливих груп населення.

Сукупна дія зазначених факторів формує стійкі прояви цифрової нерівності та зумовлює необхідність реалізації цілеспрямованих заходів для забезпечення інклюзивного розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Висновки і перспективи подальших розробок. Результати проведеного аналізу вказують, що за період 2019–2025 рр. спостерігалася позитивна тенденція щодо розвитку цифрових навичок дорослого населення країни віком 18–70 років, яка проявляється у зменшенні частки осіб без цифрових навичок та зростанні частки осіб із навичками вище базового рівня, що свідчить про сталий розвиток цифрової грамотності в Україні. На початок 2026 р. 57,5% українців у віці 18–70 років володіють цифровими навичками на рівні базового та вище базового (просунутий рівень), і лише незначна частина населення (4,1%) немає цифрових навичок.

Дослідження також показало, що в країні відбувається поступове підвищення рівня цифрових навичок дорослого населення у всіх вікових групах, однак темпи цього процесу істотно відрізняються. Найвищі показники цифрової компетентності притаманні молоді та особам молодшого і середнього працездатного віку, тоді як

старші вікові категорії залишаються більш уразливими в цьому плані. Чим вищий рівень освіти, тим більша частка осіб із цифровими навичками вище базового рівня. Рівень цифрових навичок також суттєво варіює залежно від типу зайнятості – працююче населення та студентська молодь є основними носіями високих цифрових компетентностей, тоді як непрацююче населення, особливо пенсіонери та особи з обмеженнями за станом здоров'я, є вразливим до цифрової трансформації. Серед чоловіків простежується більша концентрація осіб із низьким рівнем цифрових навичок або їх відсутністю, тоді як жінки мають дещо вищий рівень цифрової грамотності. Рівень доходів також виступає вагомим фактором диференціації цифрових навичок населення країни. Особи з вищими доходами мають кращу цифрову підготовку та здатність до використання складних цифрових технологій, тоді як групи з нижчими доходами характеризуються обмеженими можливостями доступу до якісних цифрових ресурсів. Загалом можна сказати, що люди без фахової освіти поступаються у цифрових навичках людям із середньою спеціальною освітою, а ті – людям із незакінченою вищою або вищою освітою, науковим ступенем; студентська молодь та населення, яке працює, мають кращі цифрові навички, порівняно з незайнятим населенням; люди з вищим та середнім рівнем доходів мають вищий рівень цифрових навичок.

Усе це свідчить про необхідність системного підходу до політики цифрової освіти, орієнтованої не лише на базову цифрову грамотність, але й на поглиблення цифрових компетентностей з урахуванням потреб різних соціально-демографічних груп населення, розширення доступу до якісних спеціалізованих програм навчання, а також забезпечення рівних можливостей доступу до цифрових ресурсів.

Подальших досліджень потребують питання, пов'язані з визначенням та обґрунтування напрямів політики цифрової освіти для зменшення цифрової нерівності та подальшого розвитку цифрової грамотності населення в умовах цифрової трансформації суспільства.

Декларація про використання штучного інтелекту (ШІ)

Автор повідомляє, що під час підготовки рукопису для лінгвістичного та стилістичного редагування окремих частин тексту та уточнення формулювань було використано під контролем автора інструмент штучного інтелекту ChatGPT (GPT-5.6 Luna, OpenAI). Усі запропоновані інструментом пропозиції та зміни були критично оцінені, ретельно перевірені, адаптовані та затверджені автором. Відбір статистичних даних із визначених автором джерел, їх систематизація, аналіз та інтерпретація, результати дослідження, висновки та інтелектуальний внесок є виключно результатом роботи автора.

Література

1. Магдіч А. С., Задоя О. А. Цифрові навички та компетенції в Україні та Європі : виклики та перспективи. *European Vector of Economic Development*. 2025. № 1 (38). С. 58–75. DOI: https://doi.org/10.32342/3041-2153-2025-1-38-5.
2. Shcherban, T., Hoblyk, V., Chernychko, T., Pigosh, V. & Kozyk, I. (2025). Assessment of the digital transformation of Ukraine's economy: challenges, opportunities, and strategic prospects. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University.* Series «Economics». Vol. 12. No. 1. Pp. 159–168. DOI: https://doi.org/10.52566/msu-econ1.2025.159.
3. Хандій О. О. Стан, проблеми та перспективи розвитку цифрових компетентностей населення в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. Вип. 34. С. 201–206. DOI: https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-34-34.
4. Каркач А., Семигіна Т. *Цифрова компетентність людей літнього віку* : монографія. Таллінн : Teadmus, 2024. 322 с. URL: https://surl.li/asjpvl (дата звернення: 02.02.2026).

5. Ligonenko, L., Antoniuk, L., Ilnytskyy, D., & Tsyrkun, O. (2022). Assessment of the impact of digital skills on the level of satisfaction with digital transformation processes in Ukraine. *Scientific Horizons*, Vol. 25 (7). Pp. 43–54. DOI: https://doi.org/10.48077/scihor.25(7).2022.43-54.
6. *Цифрова грамотність населення України. 2019* / Дія. Освіта : сайт. URL: https://surl.li/xfaxvj (дата звернення: 03.02.2026).
7. *Цифрова грамотність населення України. 2021. Звіт за результатами загальнонаціонального опитування* / Дія. Освіта : сайт. URL: https://surl.li/hbhika (дата звернення: 03.02.2026).
8. *Дослідження цифрової грамотності в Україні. 2023* / Дія. Освіта : сайт. URL: http://surl.li/orijv (дата звернення: 04.02.2026).
9. *Дослідження цифрової та ШІ-грамотності в Україні. 2025* / Дія. Освіта : сайт. URL: https://surl.li/xbpmdi (дата звернення: 04.02.2026).
10. *DRIVE: Проєкт з дослідження впливу цифрової трансформації на вразливі групи населення* / E-Governance Academy : site. URL: https://surl.li/auitdn (дата звернення: 05.02.2026).
11. Орлик О. В. Розвиток цифрових навичок населення України. *Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях* : зб. матеріалів XXII Міжнар. наук.-практ. конф. Одеського національного економічного університету, 25-26 квітня 2024 р. Одеса : ОНЕУ, 2024. С. 366–368. URL: https://surl.li/lczzyt (дата звернення: 06.02.2026).
12. Іванова І. Б. *Соціальна робота з людьми похилого віку*. Київ : Університет «Україна», 2023. 220 с. URL: https://surl.li/sazsiw (дата звернення: 09.02.2026).

References

1. Mahdich, A. S., & Zadoia, O. A. (2025). Digital skills and competences in Ukraine and Europe: challenges and prospects [Tsyfrovi navychky ta kompetentsii v Ukraini ta Yevropi: vyklyky ta perspektyvy], *European Vector of Economic Development*, No. 1 (38), s. 58–75. DOI: https://doi.org/10.32342/3041-2153-2025-1-38-5 [in Ukrainian]
2. Shcherban, T., Hoblyk, V., Chernychko, T., Pigosh, V. & Kozyk, I. (2025). Assessment of the digital transformation of Ukraine's economy: challenges, opportunities, and strategic prospects. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University.* Series «Economics», Vol. 12, No. 1, pp. 159–168. DOI: https://doi.org/10.52566/msu-econ1.2025.159 [in Ukrainian]
3. Khandii, O. O. (2020). State, problems and prospects of development of digital competencies of the population in Ukraine [Stan, problemy ta perspektyvy rozvytku tsyfrovykh kompetentnostei naselennia v Ukraini], *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriia: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo, Vyp. 34, s. 201–206. DOI: https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-34-34 [in Ukrainian]
4. Karkach, A., & Semyhina, T. (2024). *Digital competence of older people:* monograph [Tsyfrova kompetentnist liudei litnoho viku: monohrafiia], Teadmus, Tallinn, 322 s. Retrieved from: https://surl.li/asjpvl.
5. Ligonenko, L., Antoniuk, L., Ilnytskyy, D., & Tsyrkun, O. (2022). Assessment of the impact of digital skills on the level of satisfaction with digital transformation processes in Ukraine. *Scientific Horizons,* Vol. 25 (7), s. 43–54. DOI: https://doi.org/10.48077/scihor.25(7).2022.43-54 [in Ukrainian]
6. *Digital literacy of the population of Ukraine. 2019* [Tsyfrova hramotnist naselennia Ukrainy. 2019], Diia.Osvita: sait. Retrieved from: https://surl.li/xfaxvj [in Ukrainian]
7. *Digital literacy of the population of Ukraine. 2021. Report on the results of a nationwide survey* [Tsyfrova hramotnist naselennia Ukrainy. 2021. Zvit za rezultatamy zahalnonatsionalnoho opytuvannia], Diia.Osvita: sait. Retrieved from: https://surl.li/hbhika [in Ukrainian]
8. *Digital literacy research in Ukraine. 2023* [Doslidzhennia tsyfrovoi hramotnosti v Ukraini. 2023], Diia.Osvita: sait. Retrieved from: http://surl.li/orijv [in Ukrainian]

9. *Research on digital and AI literacy in Ukraine. 2025* [Doslidzhennia tsyfrovoi ta ShI-hramotnosti v Ukraini. 2025], Diia.Osvita: sait. Retrieved from: https://surl.li/xbpmdi [in Ukrainian]
10. *DRIVE: A project on studying the impact of digital transformation on vulnerable population groups* [DRIVE: Proiekt z doslidzhennia vplyvu tsyfrovoi transformatsii na vrazlyvi hrupy naselennia], E-Governance Academy: site. Retrieved from: https://surl.li/auitdn.
11. Orlyk, O. V. (2024). Development of digital skills of the population of Ukraine [Rozvytok tsyfrovykh navychok naselennia Ukrainy], *Naukovi problemy hospodariuvannia na makro-, mezo- ta mikroekonomichnomu rivniakh*: zb. materialiv XXII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu, 25-26 kvitnia 2024 r., ONEU, Odesa, s. 366–368. Retrieved from: https://surl.li/lczzyt [in Ukrainian]
12. Ivanova, I. B. (2023). *Social work with the elderly* [Sotsialna robota z liudmy pokhyloho viku], Universytet «Ukraina», Kyiv, 220 s. Retrieved from: https://surl.li/sazsiw [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 10.02.2026
Прийнята до публікації 14.04.2026 Опубліковано онлайн 29.06.2026